

Research Paper

Feasibility of Adding a Student Workbook in Learning Packages for Physical Education Curriculum**N. Rezasoltani¹, N. Azizian Kohan², M. Vahdani³**

1. Ph.D. Student in Sport Management, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran (Corresponding Author)
2. Associate Professor in Sport management, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran
3. Assistant Professor in Sport management, Faculty of sport Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran

Received: 2022/07/03**Accepted: 2022/11/05**

Abstract

The purpose of this study was to investigate the feasibility of adding a student workbook in learning packages for physical education curriculum. This study was an applied, qualitative research. Interviewees included managers and experts of curriculum, authors of physical education textbooks, professors of Farhangian University, instructional supervisors, and physical education teachers. Sampling was done in a theoretically purposive way and the process of interviewing continued until saturation (35 individuals). The research tool was a semi-structured interview. This study used triangulation, respondent validation, and peer examination strategies to validate the research process. Data analysis was done by thematic method. In total, 498 primary codes, 80 concepts, 18 categories and 4 themes were counted. Achievements, book supporter, book production process and executive arrangements are the four main themes extracted from the research findings. In the book production theme, the selection of a strong production team, adherence to the principles of curriculum and fundamental documents, appropriateness to executive requirements, and attention to the technical and content features of the book were emphasized. Further, in the theme of executive arrangements, considering financial and human resources, dissemination and promotion, upgrading of infrastructure, participation and cooperation, time management and benefiting from the desired structure and organization should be considered by the relevant authorities. In case of preparing and taking into account the necessary implementation arrangements, providing sufficient support and benefiting from the scientific and principled process in the design and production of the student's workbook, one can expect to achieve favorable results and

---

1. Email: n.rezasoltani@gmail.com

2. Email: n.azizian@uma.ac.ir

3. Email: m.vahdani@spr.ui.ac.ir

outcomes in the direction of the development of physical education and increasing physical literacy of students. Examining the exact effectiveness of this issue requires more research.

Key Words: Workbook, Physical education, Curriculum, Learning packages

---

Extended Abstract

Background and Purpose

Physical education (PE) as an important and effective curriculum must come to its identity and place in the education system. It empowers students to develop the ability, understanding and commitments needed to enjoy a health and active life, and to benefit themselves, others and environment through correct and healthy behaviors in a lifetime (1). Accomplishment of physical education curriculum implicates creation and progression of educational materials as reference books, student workbooks, and teacher's guide that facilitate learning and teaching for the students and teachers of the program (2). As for the existence of the teacher's guide in physical education curriculum, diversifying the learning packages can provide diverse educational opportunities for students. Therefore, along with the teacher's guidebook, it is necessary to pay attention to the subject of the student workbook. Hence, the purpose of this study was to investigate feasibility of adding a student workbook in learning packages for physical education curriculum.

Methodology

This study was an applied, qualitative research. Interviewees included managers and experts of curriculum, authors of physical education textbooks, professors of Farhangian University, instructional supervisors, and physical education teachers. The criterion for selecting the samples was having a master's degree and at least 5 years of professional experience in curriculum planning or teaching physical education. Sampling was done in a theoretically purposive way and the process of interviewing continued until saturation (35 people). Data were collected using semi-structured interviews and document review (Physical Education Curriculum Guide Document, National Curriculum Document, Fundamental Reform document of Education in Islamic Republic of Iran). This study used triangulation, respondent validation, and peer examination strategies for validating the research process. The researchers combined methods so they were looking for people, documents, places, or events in which data can be found according to their categories, characteristics and dimensions (3). Data analysis was done by thematic method. With the help of this method, it is possible to understand the patterns in the data, which are text or interviews (4). In total, 498 primary codes, 80 concepts, 18 categories and 4 themes were counted. The formation of concepts, categories

and themes was a repetitive process. To the validity and reliability of the study, first, several methods were used (interviews and documents review), second, the data sources were different (for example, the interview was carried out with curriculum planning experts and instructional supervisors and teachers) and third, there were more than one examiners; Therefore, the validity of the research was confirmed. In addition, the researchers used the respondent validation strategy for more assurance. In addition, the researchers used the external validity (transferability), maximization and diversity strategy in the research sample. All the data were analyzed and checked by using MAXQDA software version 2020.

Results

Descriptive findings of the research showed that 69% of the participants had Ph.D. degrees. Further, 63% of them were selected among the instructional supervisors of different provinces of Iran. Some examples of open coding included “Short and simple content”, “The supervisory role of parents in the workbook”, “Clarity and simplicity in content”, “Supporting the teacher's role”, and “Attention to the curriculum guide”, etc. Achievements, book supporter, book production process and executive arrangements are the four main themes extracted from the research findings. The findings showed that the accomplishment of the student workbook in the physical education course have organizational achievements (earning identity for the physical education, developing talent acquisition, etc.) and achievements for the society (awarening parents, exhilaration and freshness). The second main theme was the book supporter. This theme included categories such as managers' support, hardware and software support, and training and empowerment. In fact, this theme refers to dimensions that have role of support for the main phenomenon (accomplishment of workbook). The third theme was workbook production process that includes the categories of the production team, expectations and principles of fundamental documents, principles of curriculum, coordination with executive requirements, content features, technical features, and book content. One of the categories of this section is the production team. The workbook should be the result of cooperation and participation and consultation of authors with thematic expertise, instructional design, educational technology, curriculum, Islamic education and training, educational psychology, child and adolescent literature, art expert, experienced teacher, etc. The fourth theme was the executive arrangements for the accomplishment of the workbook. These arrangements included the categories of resources, promotion, executive infrastructure, participation and accompaniment, time management, and structure and organization.

Conclusion

Since the physical education lesson has no specific workbook and textbook, it has become less important in parents and students' opinion. Therefore, compiling the workbook for students, and engagement of their parents can earn identity for the physical education and develop talent acquisition. Michalsky (2021) believes that classes should change with the challenges of today's world, especially rapid technological developments, so the level of learning of students should lead from the level of memorization to higher levels such as criticism and evaluation and creation and innovation (5). Therefore, we should be careful about the workbook. This research may face problems and failure, if all these proceedings that was forecasted don't do at desired time. Therefore, it is necessary to do accurate planning and organizing properly for achieving these goals. For this purpose, it is recommended that the secretariat is formed for managing this project and committees are formed with the titles of monitoring and evaluation committee, research committee, and executive committee.

1. Vahdani, M., Rezasoltani, N., & jafari, m. (2021). Designing of a pedagogical model to implementation the goals of the physical education curriculum of schools during the Covid-19 pandemic. *Research on Educational Sport*, 9(22), 14-46. (Persian)
2. Tolentino, J. C. G., & Tacubanza, H. A. (2020). Towards the development of a workbook in Fitness Testing and Basic Exercise Programming. *Asia Pacific Journal of Multidisciplinary Research*, 8(4).
3. Strauss Anselm, L., & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. In: Thousand Oaks: Sage.
4. Braun, V., & Clarke, V. (2022). Conceptual and design thinking for thematic analysis. *Qualitative Psychology*, 9(1): 3.
5. Michalsky, T. (2021). Integrating video analysis of teacher and student behaviors to promote Preservice teachers' teaching meta-strategic knowledge. *Metacognition and Learning*, 16(3), 595-622.

امکان‌سنجی اضافه‌شدن کتاب کار دانش‌آموز در بسته‌های تربیت و یادگیری برنامه درسی تربیت‌بدنی

نجمه رضاسلطانی^۱، نسرين عزيزيان كهن^۲، محسن وحدانی^۳

۱. دانشجوی دکترای مدیریت ورزشی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران (نویسنده مسئول)

۲. دانشیار مدیریت ورزشی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

۳. استادیار مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۸/۱۴

چکیده

هدف این پژوهش، امکان‌سنجی اضافه‌شدن کتاب کار دانش‌آموز در بسته‌های تربیت و یادگیری برنامه درسی تربیت‌بدنی بود. روش تحقیق، کیفی و از نظر هدف، کاربردی بود. مصاحبه‌شوندگان، مدیران و کارشناسان برنامه‌ریزی درسی، مؤلفان کتاب‌های راهنمای تربیت‌بدنی، اساتید دانشگاه فرهنگیان، سرگروه‌های آموزشی و معلمان خبره درس تربیت‌بدنی بودند. نمونه‌گیری به روش هدفمند نظری انجام شد و فرایند مصاحبه با افراد نمونه تا رسیدن به اشباع (۳۵ نفر) ادامه یافت. ابزار پژوهش مصاحبه نیمه‌ساختار یافته بود. برای اعتباربخشی به فرایند تحقیق از راهبردهای همسوسازی تحلیل‌گران، اعتباریابی پاسخ‌دهنده و بررسی توسط هم‌تایان استفاده شد. تحلیل داده‌ها به روش تماتیک انجام شد. در مجموع، ۴۹۸ کد اولیه، ۸۰ مفهوم، ۱۸ مقوله و چهار مضمون احصا شد. دستاوردها، پشتیبان کتاب، فرایند تولید کتاب و تمهیدات اجرایی، چهار مضمون اصلی مستخرج از یافته‌های تحقیق را تشکیل دادند. در تم تولید کتاب بر مقوله‌های انتخاب تیم تولیدکننده قوی، تبعیت از اصول برنامه‌ریزی درسی و اسناد تحولی، تناسب با اقتضائات اجرایی و توجه به ویژگی‌های فنی و محتوایی کتاب تأکید شد. همچنین در تم تمهیدات اجرایی، مقوله‌های منابع مالی و انسانی، اشاعه و ترویج، ارتقای زیرساخت‌ها، مشارکت و همکاری، مدیریت زمان و بهره‌مندی از ساختار و سازمان‌دهی مطلوب باید مدنظر مسئولان مرتبط قرار گیرد. در صورت تدارک و در نظر گرفتن تمهیدات اجرایی لازم، انجام پشتیبانی-

1. Email: n.rezasoltani@gmail.com

2. Email: n.azizian@uma.ac.ir

3. Email: m.vahdani@spr.ui.ac.ir

های کافی و بهره‌مندی از فرایندی علمی و اصولی در طراحی و تولید کتاب کار دانش‌آموز، می‌توان انتظار داشت که دستاوردها و پیامدهای مطلوبی در راستای توسعه درس تربیت‌بدنی و افزایش سواد بدنی دانش‌آموزان حاصل شود. بررسی اثربخشی دقیق این امر به انجام پژوهش‌های بیشتر نیاز دارد.

واژگان کلیدی: کتاب کار، تربیت‌بدنی، برنامه درسی، بسته‌های یادگیری.

مقدمه

وجود تربیت‌بدنی در مدارس نه تنها به رشد و تکامل جنبه‌های جسمانی، حرکتی، مهارتی، عقلی، عاطفی و اجتماعی دانش‌آموزان کمک می‌کند، بلکه از پرتو چنین کارکردی بنیان‌های فلسفی و علمی تربیت‌بدنی نیز مستحکم‌تر می‌شود و حتی توسعه می‌یابد؛ از این‌روست که توسعه تربیت‌بدنی در مدارس به اشاعه آن در کل جامعه می‌انجامد (هاگ^۱، ۲۰۰۸، ۹). به باور گالاهو و دانلی^۲ (۲۰۰۷)، تربیت‌بدنی متمایز و منحصر به فرد است؛ چون فرد را در تمام ابعاد تربیتی رشد می‌دهد. تربیت‌بدنی به‌عنوان یکی از برنامه‌های درسی مهم و اثرگذار باید هویت و جایگاه خود را در نظام تعلیم و تربیت بیابد. این برنامه دانش‌آموزان را توانمند می‌کند تا توانایی، درک و تعهدات موردنیاز برای بهره‌مندی از زندگی سالم و فعال در تراز معیار ایرانی-اسلامی را در خود گسترش دهند و با رفتارهای صحیح و سالم در طول عمر برای خود، دیگران و محیط سودمند باشند (وحدانی و همکاران، ۲۰۲۱، ۲۵). در بیشتر کشورها، الزامات قانونی برای آموزش درس تربیت‌بدنی در مدارس وجود دارد. این موضوع در هر دو جنسیت پسر و دختر اجباری است. براساس گزارش یونسکو، میانگین ساعت درس تربیت‌بدنی در دوره ابتدایی در جهان ۹۷ دقیقه و در دوره متوسطه ۹۹ دقیقه است (انجمن تربیت‌بدنی مناطق شمال غرب^۳، ۲۰۱۴).

برای پیاده‌کردن اهداف برنامه درس تربیت‌بدنی به محتوای غنی و بهره‌گیری از بسته‌های تربیت و یادگیری مناسب نیاز است. بسته یادگیری در چند دهه اخیر مدنظر مربیان تربیتی، صاحب‌نظران، کارشناسان و برنامه‌ریزان درسی و آموزشی قرار گرفته است. تحولات و نوآوری‌های جدید در برنامه‌های مدارس و تأکید بر یادگیری مهارت‌ها و کاربرد دانش، استفاده از ابزارها و وسایل و فناوری‌ها در آموزش را هرچه بیشتر ضروری کرده است. آموزش یک کلاس درس یا اجرای یک برنامه درسی خاص علاوه بر

1. Haag
2. Gallahue & Donnelly
3. North Western Counties Physical Education Association (NWCPEA)

توانایی‌ها و مهارت‌های معلم، مستلزم وجود شرایط یادگیری خاص است تا معلمان و دانش‌آموزان با استفاده از ابزارها، وسایل، مواد و روش‌های مناسب فرایند آموزشی را برگزار کنند و به هدف‌های مدنظر دست یابند. یکی از بسته‌های آموزشی طرح‌شدنی در درس تربیت‌بدنی، کتاب کار است. یک کتاب کار معمولاً شامل مجموعه‌ای از دستورات عمل‌ها و تمرین‌ها در یک موضوع خاص است (آلجادهف و آیوازو^۱، ۲۰۱۱، ۲۵). کتاب‌های کار معمولاً در موضوعاتی مانند فارسی، ریاضیات و علوم استفاده می‌شوند، اما در تربیت‌بدنی کمتر رایج هستند. گاهی اوقات از کتاب‌های کار برای آموزش سلامت و تناسب اندام در مدرسه استفاده می‌شود و اثربخشی آن‌ها ثابت شده است (هورویتز، شیلتز و تاونسند^۲، ۲۰۰۴، ۴۴). تولینتنو و تاکوبانزا^۳ (۲۰۲۰) در پژوهش خود به ارزیابی کتاب کار طراحی‌شده برای دانش‌آموزان پایه نهم پرداختند. کتاب کار مذکور بیشتر بر بخش آمادگی جسمانی و برنامه‌ریزی تمرین‌های پایه حرکتی متمرکز بود. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد، کتاب مذکور از نظر اهداف، قالب، محتوا، زبان و قابلیت استفاده مطلوب ارزیابی شد. همچنین براساس یافته‌های پژوهش آنان، معلمان تربیت‌بدنی بر استفاده از کتاب کار که خارج از فضای کلاس تربیت‌بدنی به توسعه فعالیت بدنی و حرکتی منجر می‌شود، اعتقاد راسخ داشتند. یافته‌های پژوهش ژو^۴ و همکاران (۲۰۰۹) نشان داد، کتاب‌های کار تربیت‌بدنی انگیزه دانش‌آموزان را برای یادگیری و دانش شناختی بهبود می‌بخشد. انجمن ملی ورزش و تربیت‌بدنی به دو دلیل کتاب کار را توصیه می‌کند: اول اینکه یادگیری را در حوزه شناختی هدف قرار می‌دهد؛ دوم اینکه زمان تخصیص‌یافته برای تربیت‌بدنی محدود است و این کتاب در توسعه فعالیت بدنی در خارج از کلاس مؤثر است (آلجادهف و آیوازو، ۲۰۱۱، ۲۶). اجرای برنامه درسی تربیت‌بدنی مستلزم تولید و توسعه مواد آموزشی در قالب کتاب‌های مرجع، کتاب‌های کار دانش‌آموز و راهنمای معلم است که یادگیری و تدریس را در بین دانش‌آموزان و معلمان برنامه تسهیل می‌کند (تولینتنو و تاکوبانزا، ۲۰۲۰، ۱۰۸).

ارزش کتاب کار در این واقعیت نهفته است که امکان ادامه کار دانش‌آموزان در یادگیری را فراهم می‌کند. به‌طور خاص‌تر، می‌توان تکالیف را برای مشارکت دانش‌آموزان در تمرین و استفاده از مطالب قبلاً آموخته‌شده در کلاس با معرفی آن‌ها با مفاهیم جدید اختصاص داد. اولین مورد از این اهداف، استفاده از تکلیف است؛ زیرا این امکان را به دانش‌آموزان می‌دهد تا آنچه را از قبل می‌دانستند و درک

1. Aljadeff & Ayvazo
2. Horowitz, Shilts & Townsend
3. Tolentino & Tacubanza
4. Zhu

کردند، تمرین کنند. این نوع تکالیف باید به‌طور مستقیم با اهداف یادگیری و نتایج عملکردی که دانش‌آموزان در طول درس مشغول بودند و تمرین می‌کردند، گره خورده باشد (دانیلی^۱ و همکاران، ۲۰۱۶، ۳۶). کتاب‌های کار می‌توانند راهبردی مؤثر برای دستیابی به یادگیری شناختی، زمان فعالیت زیاد و یادگیری روانی حرکتی باشند که همگی در تربیت‌بدنی ضروری هستند. کتاب‌های کاری که به‌طور منظم طراحی و استفاده می‌شوند، فرصت‌های ثابتی را برای دانش‌آموزان فراهم می‌کنند تا مشارکت خود را در فعالیت بدنی (یعنی خواندن، نوشتن و انجام دادن) افزایش دهند و می‌توانند درک و انگیزه دانش‌آموزان را برای فعالیت بدنی بیشتر کنند (آلجادی و آیوازو، ۲۰۱۱، ۲۶).

بدیهی است، بهره‌مندی از کتاب کار در درس تربیت‌بدنی نیازمند نقش مؤثر خانواده نیز است. به باور هتی^۲ (۲۰۲۰)، برای حفظ مشارکت و تعامل با یادگیرندگان باید شیوه‌های خلاقانه‌ای را پیدا کرد (هتی، ۲۰۲۰، ۵). کای و وانگ^۳ (۲۰۲۰) معتقدند، آموزشی که در محیط خانه انجام می‌شود، به حضور و مشارکت بیش‌ازپیش و ضروری والدین نیاز دارد (کای و وانگ، ۲۰۲۰، ۵۳۱). به باور وبستر^۴ و همکاران (۲۰۲۱)، با درگیر شدن خانواده در فرایندهای آموزشی، مثلث یادگیری در مناسبات بین معلم، والدین و دانش‌آموز تشکیل می‌شود. اغلب پژوهش‌ها از نقش مؤثر و سازنده خانواده‌ها در اجرای درس تربیت‌بدنی پشتیبانی می‌کنند (تن ولده^۵ و همکاران، ۲۰۲۱؛ رودز^۶ و همکاران، ۲۰۲۰؛ لنه^۷ و همکاران، ۲۰۲۰). وبستر و همکاران (۲۰۲۱) معتقدند، با توجه به اینکه کلاس‌های تربیت‌بدنی با محیط خانواده و اجتماع پیوند داده شده‌اند، مشارکت خانواده و اجتماع اهرم مهمی برای موفقیت برنامه‌های تربیت‌بدنی در رسیدن به اهداف آموزشی است؛ به همین ترتیب، انجام فعالیت‌های بدنی و حرکتی در خانه می‌تواند راهی برای مشارکت بیشتر دانش‌آموزان و خانواده در فعالیت‌های بدنی باشد. براون^۸ و همکاران (۲۰۱۶) بیان کردند، خانواده‌ها برای همراه شدن در اجرای درس تربیت‌بدنی با محدودیت‌های متنوعی از جمله کمبود زمان، مشکلات برنامه‌ریزی، و نبود ارتباط و تعامل مؤثر روانی با کودک مواجه هستند. وبستر و همکاران (۲۰۲۱) معتقدند، والدین باید پشتیبانی لازم برای خرید

1. Donnelly
2. Hattie
3. Cai & Wang
4. Webster
5. Ten Velde
6. Rhodes
7. Lane
8. Brown

امکانات و تجهیزات ورزشی را فراهم کنند. در این زمینه، مک‌ویلیامز^۱ و همکاران (۲۰۲۰) معتقدند، آگاهی خانواده‌ها از استانداردهای محتوای درس تربیت‌بدنی و مشارکت آن‌ها در اجرای برنامه‌های درسی می‌تواند نقش بسزایی در آموزش‌های آنلاین تربیت‌بدنی داشته باشد. به عقیده هتی (۲۰۲۰)، درگیری و مشارکت والدین (پدر و مادر یا هر دو)، کیفیت ارتباط خانوادگی و به‌ویژه انتظارات والدین از پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان از عوامل مؤثر بر یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در خانه محسوب می‌شود. مک‌ویلیامز و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهش خود نشان دادند که آگاهی خانواده‌ها از استانداردهای محتوا، مشارکت آنان در امور برنامه‌ریزی مدرسه و آشنایی آنان با فرصت‌های موجود برای انجام فعالیت بدنی کودکان می‌تواند نقش مؤثری در اجرای درس تربیت‌بدنی داشته باشد.

بررسی‌های پژوهشی حاکی از آن است که موضوع کتاب کار درس تربیت‌بدنی در شکل‌های مختلفی در برخی از کشورها طرح و بهره‌برداری شده است؛ به‌عنوان مثال، در کشور آلمان کتاب کاری با عنوان *تکالیف تربیت‌بدنی، هر روز فعال*^۲ طراحی و منتشر شده است که در آن دانش‌آموزان با کمک اولیا به انجام تمرین‌ها و تکالیف حرکتی در خانه می‌پردازند. دانکن^۳ و همکاران (۲۰۱۱) نیز تکالیف حرکتی را در قالب کاربرگ‌هایی به دانش‌آموزان پایه‌های پنجم و ششم یکی از مدارس نیوزلند ارائه دادند که نتایج پژوهش آن‌ها حاکی از افزایش فعالیت بدنی در گروه مداخله در مقایسه با گروه کنترل بود. اسمیت و مادن^۴ (۲۰۱۴) تکالیف فعالی را در قالب کتابچه برای دانش‌آموزان یک مدرسه ابتدایی در ایالت راکو ایالت‌متحده ارائه کردند. نتایج پژوهش آن‌ها حاکی از گسست بین اهداف و مقاصد معلم با درک و عملکرد دانش‌آموزان بود؛ بنابراین پیشنهاد دادند، آموزش‌های کلاس با محتوای درس و تکالیف باید همسو باشد تا اثربخشی لازم را داشته باشد. در ایران نیز برخی از دروس مانند زبان‌های فارسی و انگلیسی دارای کتاب کار مجزا هستند و در سایر دروس نیز بخش تمرین‌ها و تکالیف آموزشی در محتوای کتاب اصلی ارائه شده است. با توجه به وجود کتاب راهنمای معلم در برنامه‌ریزی درسی تربیت‌بدنی، تنوع‌بخشی به بسته‌های یادگیری می‌تواند فرصت‌های تربیتی متنوعی را برای دانش‌آموزان فراهم کند؛ از این‌رو ضرورت دارد که در کنار کتاب راهنمای معلم، موضوع کتاب کار دانش‌آموز نیز مدنظر قرار گیرد؛ بنابراین در این پژوهش به‌دنبال پاسخ به این پرسش هستیم که آیا کتاب کار

1. McWilliams
2. PE Homework Active Every Day
3. Duncan
4. Smith & Madden

تربیت بدنی می‌تواند به‌عنوان یکی از اجزای بسته‌های آموزشی درس تربیت بدنی قلمداد شود و برای این منظور چه تمهیداتی باید اندیشیده شود؟

روش پژوهش

روش تحقیق، کیفی و از نظر هدف، کاربردی بود. روش نمونه‌گیری، هدفمند نظری بود. در نمونه‌گیری نظری، انتخاب نمونه‌ها (نه تنها افراد بلکه داده‌های موردنیاز بعدی) با توجه به تحلیل داده‌های گردآوری‌شده پیشین شناسایی می‌شود. با گذشت زمان به عمق و تمرکز نمونه‌گیری افزوده می‌شود؛ زیرا در مراحل اولیه، بیشتر کشف مفاهیم و مقولات تازه و در مراحل بعد، عمق و غنابخشیدن به این مقولات مدنظر قرار می‌گیرد. نمونه‌گیری زمانی به پایان می‌رسد که به اشباع نظری رسیده باشد و اشباع نظری زمانی حاصل می‌شود که داده‌های اضافی، کمکی به تکمیل و مشخص کردن یک مقوله نظری نمی‌کنند و نمونه‌ها از آن پس مشابه به نظر می‌رسند (گلیزر و استراوس^۱، ۲۰۱۷، ۶۸). استراوس و کوربین^۲ (۱۹۹۸) معتقدند که هدف از نمونه‌گیری نظری به حداکثر رساندن امکان مقایسه رویدادها و موردهاست تا تعیین کنیم چگونه یک مقوله از نظر ویژگی‌ها و ابعادش تغییر می‌کند. فرایند تحلیل داده‌ها تا دستیابی به اشباع نظری (۳۵ نفر) ادامه پیدا کرد؛ یعنی تا زمانی که هیچ داده جدیدی مرتبط با یک مقوله به دست نیاید، مقوله‌ها از لحاظ ویژگی‌ها و ابعاد به‌خوبی پرورش پیدا کرده باشند و مناسبات میان مقوله‌ها به‌خوبی مشخص و اعتبارشان ثابت شده باشد (گلیزر و استراوس، ۲۰۱۷، ۶۹). مشارکت‌کنندگان، مدیران و کارشناسان برنامه‌ریزی درسی، مؤلفان کتاب‌های راهنمای معلم تربیت بدنی، اساتید دانشگاه فرهنگیان، سرگروه‌های آموزشی و معلمان خبره درس تربیت بدنی از سرتاسر کشور بودند. ملاک ورود شرکت‌کنندگان به تحقیق، داشتن حداقل مدرک کارشناسی ارشد و تجربه حداقل پنج سال کار حرفه‌ای در کارشناسی برنامه‌ریزی درسی و یا تدریس درس تربیت بدنی بود.

داده‌ها با استفاده از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته و بررسی مدارک و اسناد (سند راهنمای برنامه درسی تربیت بدنی، سند برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران، سند تحول بنیادین آموزش و پرورش) جمع‌آوری شد. علت بهره‌مندی از روش‌های ترکیبی این است که محققان در پی یافتن اشخاص، اسناد، مکان‌ها، یا رویدادهایی بودند که بتوان در آن‌ها داده‌های متناسب با مقوله‌ها و ویژگی‌ها

1. Glaser & Strauss
2. Strauss Anselm & Corbin

و ابعاد آن‌ها را یافت (استراوس و کوربین، ۱۹۹۸، ۱۲۵). تحلیل داده‌ها به روش تماتیک انجام شد. به کمک این روش می‌توان به الگوهای موجود در داده‌ها که متن یا مصاحبه هستند، پی برد (براون و کلارک^۱، ۲۰۲۲، ۹۵). در این روش مسیری رفت و برگشتی بین مجموعه داده‌ها، کدها و تحلیل آن‌ها ساخته می‌شود. در مجموع، ۱۹۸ کد، ۸۰ مفهوم، ۱۸ مقوله و چهار مضمون احصا شد. اولین گام در تحلیل داده‌ها کدگذاری باز بود. در این مرحله، داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها و اسناد به‌دقت بررسی شده و مقوله‌های اصلی و مفاهیم زیرمجموعه تعیین شدند؛ به عبارت دیگر، پس از انجام هر مصاحبه و تحلیل مدارک و اسناد به جست‌وجوی مفاهیم و انتخاب برجسته‌های مناسب برای آن‌ها اقدام شد. در مرحله دوم، مفاهیم براساس اشتراک‌ها یا همگنی و هم‌معنایی در کنار هم قرار گرفتند؛ به عبارت دیگر، کدها و دسته‌های اولیه که در کدگذاری باز ایجاد شده بودند، با یکدیگر مقایسه شدند و ضمن ادغام کدهایی که از نظر مفهومی با یکدیگر مشابه بودند، دسته‌هایی که به یکدیگر مربوط می‌شدند نیز حول محور مشترکی قرار گرفتند (شکل‌گیری مقوله‌ها). مقوله‌بندی عبارت است از غلبه کردن بر پراکندگی داده‌ها و رسیدن به شکل داده‌ها و انواع چیزهایی که در یافته‌ها بازنمایی شده‌اند (استراوس و کوربین، ۱۹۹۸، ۱۴۶). در مرحله بعد مقوله‌هایی که به بهبود، تعدیل یا توسعه بیشتری نیاز داشتند، اصلاح شده و از سازمان‌دهی مقوله‌های مرتبط با یکدیگر مضامین یا تم‌ها ایجاد شدند. شکل‌گیری مفاهیم، مقوله‌ها و مضامین، فرایند تکراری و رفت و برگشتی بود. سالدانا^۲ (۲۰۱۴) معتقد است که به‌ندرت کسی می‌تواند در همان بار نخست اطلاعات را به‌درستی کدگذاری و مقوله‌بندی کند. کدگذاری و مقوله‌بندی فرایندی رفت و برگشتی است که متناسب با رویکردهای پژوهش، مفهومی‌تر و انتزاعی‌تر می‌شود.

درباره بررسی اعتباربخشی (روایی و پایایی) پژوهش، وولکوت^۳ (۲۰۰۵) معتقد است که همسوسازی یا همه‌جانبه‌نگری بهترین راهبرد برای تقویت روایی درونی یک پژوهش کیفی است. برای دستیابی به این امر چند نوع همسوسازی شامل استفاده از چند روش، چند منبع برای داده‌ها و چند بررسی‌کننده برای تأیید یافته‌های نوظهور پیشنهاد داده است؛ بنابراین با توجه به اینکه در این پژوهش اول اینکه از چند روش (مصاحبه و بررسی اسناد) استفاده شد، دوم اینکه منابع داده‌ها متفاوت بود (به‌عنوان مثال، در بخش مصاحبه هم با کارشناسان برنامه‌ریزی درسی و هم با سرگروه‌های آموزشی و معلمان مصاحبه شد) و سوم اینکه افراد بررسی‌کننده بیش از یک نفر بودند؛ می‌توان تأییدی بر اعتبار

1. Braun & Clarke
2. Saldana
3. Wolcott

پژوهش قلمداد کرد. علاوه بر آن، پژوهشگران برای اطمینان بیشتر از راهبرد اعتباریابی پاسخ‌دهنده نیز استفاده کردند؛ یعنی پس از تحلیل مصاحبه‌ها، از پاسخ‌دهندگان بازخورد لازم دریافت شد. مکسول^۱ (۲۰۱۳) بر این باور است که این راهبرد بهترین شیوه برای کنترل سوءتفسیر پژوهشگر از معانی مطالب گفته‌شده، کارها و دیدگاه پاسخ‌دهندگان درباره رخدادهاست. درنهایت، سومین راهبردی که برای اعتباربخشی استفاده شد، بررسی توسط هم‌تایان بود. همچنین برای تأیید روایی بیرونی (انتقال پذیری) از راهبرد بیشینه‌سازی و تنوع در نمونه تحقیق استفاده شد. همه داده‌ها با استفاده از نرم افزار مکس کیودا نسخه ۲۰۲۰ تحلیل و بررسی شدند.

نتایج

یافته‌های توصیفی مربوط به نمونه آماری پژوهش در جدول شماره یک ارائه شده است. ۶۹ درصد مشارکت‌کنندگان در این پژوهش دارای تحصیلات دکتری تخصصی بودند. همچنین اغلب آن‌ها (۶۳ درصد) از میان سرگروه‌های آموزشی استان‌های مختلف کشور برگزیده شدند.

جدول ۱- فراوانی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی افراد نمونه

Table 1- Frequency of demographic characteristics of sample people

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی	گروه‌ها	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	19	55
	زن	16	45
تحصیلات	دکتری	24	69
	کارشناسی‌ارشد	11	31
	هیئت‌علمی دانشگاه	3	9
پست سازمانی	مدیر و کارشناس ستادی	5	14
	سرگروه آموزشی	22	63
	معلم	5	14
گرایش تحصیلی	مدیریت	12	34
	رفتار حرکتی	7	20
	فیزیولوژی	9	26
	آسیب‌شناسی	5	14
	بیومکانیک	1	3
	عمومی	1	3

1. Maxwell

جدول شماره دو، نمونه‌ای از فرایند کدگذاری باز را نشان می‌دهد.

جدول ۲- نمونه کدگذاری باز

Table 2- Example of open coding

کد باز	متن مصاحبه
محتوای مختصر و ساده	هرچه کوچک‌تر و کم‌محتواتر یعنی از نظر حجم صفحات کم‌تر باشد، برای درس تربیت‌بدنی بهتر است.
نقش نظارتی اولیا در کتاب کار	اولیا می‌توانند در تکمیل این کاربرگ‌های تکلیفی و تکمیل کتاب کار نقش نظارتی داشته باشند. همچنین می‌شود آن‌ها را راجع به نقش‌شان در دوره ابتدایی توجیه کرد.
چند رسانه‌ای بودن شفافیت و سادگی در محتوا	توضیح هدف، فضا و وسایل موردنیاز، نحوه اجرای تمرینات و آزمون‌ها همراه با آموزش تصویری از طریق عکس در کتاب و فیلم به پیوست کتاب کار.
ضرورت تهیه از دوره ابتدایی	من فکر می‌کنم اگر کار با دوره ابتدایی آغاز شود، خیلی بهتر خواهد بود.
پشتیبان نقش معلم	نه! موافق نیستم. فکر می‌کنم معلم در وهله اول معلم دانش‌آموزان است، نه معلم کتب درسی؛ بنابراین معلم عرضه‌کننده دانش نیست؛ بلکه در روند یادگیری تأثیر ایجاد می‌کند؛ پس اگر کتاب کار باشد، فقط باعث می‌شود کار معلم یک مقدار راحت شود. فقط یک نکته‌ای؛ اینکه معلم باید آنقدر قدرتمند باشد که بتواند خودش ارزش خودش را ایجاد کند، نه اینکه با ورود یک کتاب جدید ارزشمندی آن از بین رود.
توجه به راهنمای برنامه درسی	اولین نکته این است که کتاب کار باید منطبق با کتاب راهنمای معلم باشد تا همکار در تنظیم طرح درس از آن بهره‌مند شود. کتاب کار نباید تناقض ساختاری و محتوایی با کتاب راهنما داشته باشد و همکار مجبور باشد برنامه‌ریزی مجزا از آن چیزی که وزارتخانه قرار است انجام دهد، داشته باشد.

جدول شماره سه، براینده مفاهیم، مقوله‌ها و مضامین (تم‌ها) مستخرج از متن مصاحبه‌ها را نشان می‌دهد؛ بر این اساس، در موضوع امکان‌سنجی اجرای کتاب کار دانش‌آموزان در درس تربیت‌بدنی، چهار مضمون اصلی تمهیدات اجرایی، تولید کتاب کار، پشتیبان کتاب و دستاوردهای حاصل از اجرای آن احصا شد.

جدول ۳- مفاهیم، مقوله‌ها و مضامین احصاشده از مصاحبه‌ها درباره کتاب کار درس تربیت بدنی
Table 3- Concepts, categories and themes obtained from the interviews about the workbook of physical education

مضمون (تم)	مقوله	مفاهیم
دستاوردها	دستاوردهایی برای جامعه	آگاه‌سازی اولیا افزایش نشاط و شادابی و تندرستی دانش‌آموزان و اولیا کمک به پیشرفت تحصیلی هویت‌بخشی به درس تربیت بدنی افزایش فعالیت بدنی همراهی اولیا توسعه استعدادیابی کمک به برنامه درسی اجراشده
پشتیبان کتاب	حمایت مدیران و مسئولان پشتیبانی سخت‌افزاری و نرم افزایی	حمایت مدیران و مسئولان تولید چندرسانه پشتیبانی شاد آموزش والدین آموزش معلمان و آموزگاران توجه دانش‌آموزان توجه مدیران آموزش سرگروه‌های آموزشی بهره‌گیری از اساتید متخصص در تولید بهره‌گیری از معلمان متخصص در تولید توجه به رویکرد غیرمتمرکز در تولید کتاب توجه به اهداف دوره تحصیلی توجه به شایستگی‌های اسناد تحولی توجه به انتظارات اسناد تحولی
تولید کتاب کار	آموزش و توانمندسازی تیم تولیدکننده انتظارات و اصول اسناد تحولی	

جدول ۴- مفاهیم، مقوله‌ها و مضامین احصاشده از مصاحبه‌ها درباره کتاب کار درس تربیت‌بدنی

Table 3- Concepts, categories and themes obtained from the interviews about the workbook of physical education

مضمون (تم)	مقوله	مفاهیم
	اصول برنامه ریزی درسی	توجه به کار گروهی توجه به تفاوت‌های فردی تدوین محتوا در سه بخش اختصاصی، انتخابی و اختیاری محتوای متناسب با زندگی واقعی آموزش تلفیقی تلفیق آموزش و ارزشیابی در محتوای کتاب توجه به کاربردی بودن محتوا توجه به راهنمای برنامه درسی مراجعه به برنامه حوزه سلامت و تربیت‌بدنی توجه به محتوای برنامه درسی چارچوب تدوین کتاب کار توجه به استانداردهای محتوا و عملکرد
	تناسب با اقتضائات اجرایی	سنجش و ارزشیابی پایه و دوره تحصیلی تناسب محتوا با مکان و تجهیزات تناسب با ویژگی‌های خانواده‌ها توجه به ویژگی‌های دانش‌آموزان
	ویژگی‌های محتوایی	بومی سازی در تدوین کتاب توجه به همه جوانب در فرایند طراحی و تولید توجه به کتاب‌های سایر کشورها انعطاف‌پذیری در تدوین محتوا فعال بودن دانش‌آموزان انگیزه‌بخش و نشاط‌بخش محتوای مختصر و ساده توجه به کیفیت محتوا تناسب محتوا با اقتضائات رشدی دانش‌آموزان تناسب با مسائل زندگی خلاقیت در محتوای کتاب کار

روحیه پرستگری و کاوشگری	ویژگی‌های فنی	
بعد چندرسانه‌ای		
بعد زیبایی شناختی		
بازی‌های بومی محلی	محتوای کتاب	
بازی‌های خانوادگی		
بازی‌های تلفیقی		
توجه به عوامل آمادگی جسمانی		
توجه به ارزش‌های اساسی		
توجه به مهارت‌های بنیادین حرکتی		
توجه به مفاهیم و موضوعات دانشی	منابع	تمهیدات اجرایی
منابع انسانی		
منابع مالی		
اشاعه و ترویج سازمانی	ترویج	
تأکید بر استمرار و ارتقای کتاب		
معرفی رسانه‌ای کتاب کار		
فراهم کردن زیرساخت اجرا	زیرساخت‌های اجرایی	
دسترس پذیری کتاب کار		
همراهی سرگروه‌های آموزشی	مشارکت و همراهی	
مشارکت معاونت ابتدایی		
مشارکت انجمن اولیا و مربیان		
درگیر شدن اولیا با برنامه		
همراهی معلمان در اجرا		
تأکید بر مرحله مطالعاتی و دوری از تعجیل در اجرا	مدیریت زمان	
زمان‌بندی دقیق اجرای برنامه		
چاپ به‌موقع کتاب کار		
تیم نظارت و ارزشیابی از برنامه درسی اجرا شده	ساختار و سازمان‌دهی	
انجام مقدماتی و اولیه قبل از اجرای سراسری		
تیم نظارتی ویژه برای اجرا		
تیم پژوهشی از اجرای برنامه		
تشکیل دبیرخانه مرکزی راهبری استان‌های مجری		

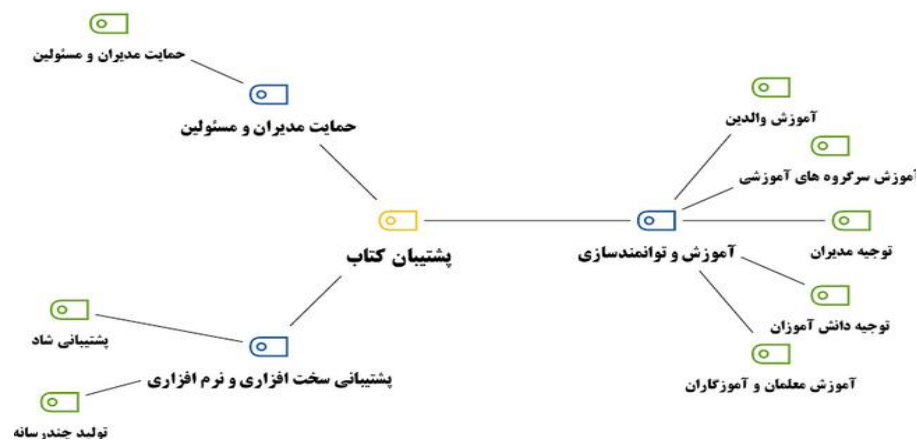

شکل‌های شماره‌های یک تا چهار، به‌ترتیب مدل‌های برگرفته از این تحقیق را که در جدول شماره سه ذکر شده بود، نشان می‌دهد.

شکل ۱- مدل تئوری کد مضمون دستاوردها

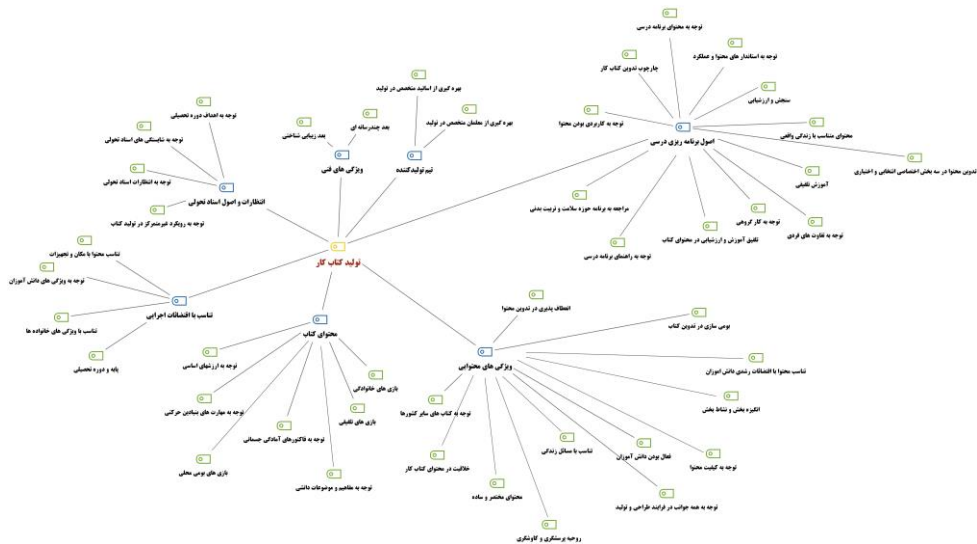
Figure 1- Theme code theory model of achievements

شکل ۲- مدل تئوری کد مضمون پشتیبان کتاب

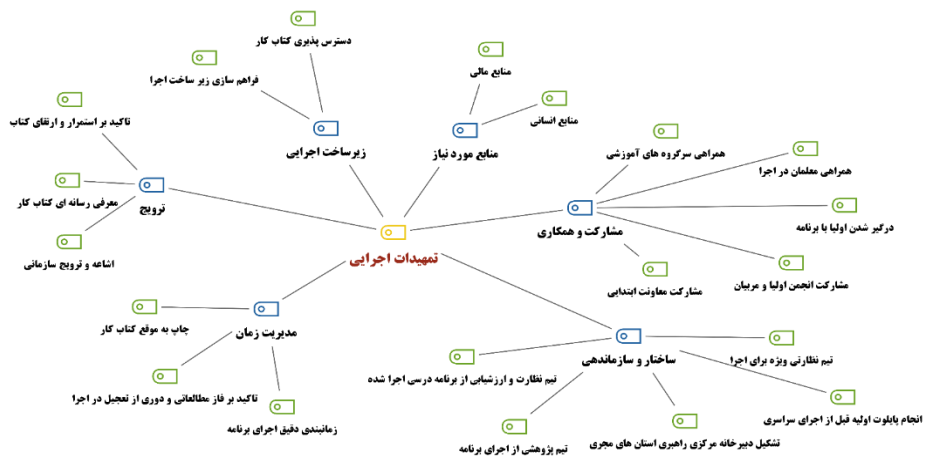
Figure 2- Theme code theory model of book support

شکل ۳- مدل تئوری کد مضمون تولید کتاب کار

Figure 3- Theme code theory model of workbook production

شکل ۴- مدل تئوری کد مضمون تمهیدات اجرایی

Figure 3- Theme code theory model of executive arrangements

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش، امکان‌سنجی اضافه‌شدن کتاب کار دانش‌آموز در بسته‌های تربیت و یادگیری برنامه درسی تربیت‌بدنی بود. یافته‌های پژوهش نشان داد، اجرای کتاب کار دانش‌آموز در درس تربیت‌بدنی می‌تواند دستاوردهای سازمانی (هویت‌بخشی به درس تربیت‌بدنی، توسعه استعدادیابی و...) و دستاوردهایی برای جامعه (آگاه‌سازی اولیا و نشاط و شادابی) به همراه داشته باشد. کوهن (۲۰۰۶) نظری ناهمسو با یافته‌های حاضر دارد و معتقد است که تکالیف کتاب کار به از دست دادن علاقه منجر می‌شود و اینکه صرفاً افراد را به انجام تمرین منظم وامی‌دارد؛ درحالی‌که در ارتقای مهارت‌های شناختی ناکام است. همچنین کوهن اظهار کرد، زمان اختصاص داده‌شده به تکالیف را می‌توان بهتر صرف انجام فعالیت‌هایی کرد که واقعاً دانش‌آموزان علاقه‌مند هستند. واترروت^۱ (۲۰۱۱) نیز معتقد است که اگر دانش‌آموزان نتوانند تکالیف را با راهنمایی معلم انجام دهند، انجام آن به صورت اشتباه در خانه فقط مانع فرایند یادگیری خواهد شد (ماس و بروکارت^۲، ۲۰۱۲، ۴) که با یافته‌های پژوهش حاضر ناهمسوست.

مفهوم آگاه‌سازی اولیا ناظر بر این مسئله است که از طریق کتاب کار تربیت‌بدنی توجه اولیا به درس تربیت‌بدنی بیشتر جلب شده و از روند پیشرفت تحصیلی فرزندشان در این درس آگاه شده و بر دانش‌شان در حوزه تربیت‌بدنی افزوده می‌شود. درپی آن، نشاط و شادابی در محیط خانه و خانواده جریان می‌یابد و با فعال‌بودن دانش‌آموز در کنار اعضای خانواده انتظار می‌رود پیوند بین اولیا با معلم و فرزندان بیشتر شود. مقوله دیگر دستاوردها، دستاوردهای سازمانی است که مفاهیم کمک به پیشرفت تحصیلی، هویت‌بخشی به درس تربیت‌بدنی، افزایش فعالیت بدنی، همراهی اولیا، توسعه استعدادیابی، و کمک به برنامه‌درسی اجرا شده را در بردارد. از دیدگاه متخصصان، کتاب کار می‌تواند به درس تربیت‌بدنی هویت ببخشد. درس تربیت‌بدنی با توجه به اینکه کتاب درسی و کتاب کار دانش‌آموز ندارد، نقش کم‌رنگی در بین سایر دروس داشته و در نظر والدین و دانش‌آموز کم‌اهمیت جلوه کرده است؛ بنابراین با تدوین کتاب کار دانش‌آموز و درگیر شدن اولیا و تغییر نگرش‌شان به این درس شاهد هویت‌بخشی به این درس خواهیم بود. از طرفی با انجام تکالیف تعریف‌شده توسط دانش‌آموزان، شاهد ارتقای سطح آمادگی جسمانی و افزایش میزان فعالیت بدنی آنان خواهیم بود که این امر موجب ارتقای سلامت جسمانی و روانی آن‌ها می‌شود و زمینه‌ای برای رشد شناختی و جسمانی

1. Vatterott
2. Moss & Brookhart

آنان خواهد بود. یکی دیگر از دستاوردها، توسعه استعدادیابی دانش‌آموزان بود. بدیهی است، هر قدر فرصت‌های یادگیری برای دانش‌آموزان فراهم شود، شناسایی استعدادها تسهیل‌تر و هدایت‌گری آن‌ها برای شکوفایی استعدادهایشان بهتر انجام خواهد شد. این موضوع مهم در هدف عملیاتی شماره ۱۶ مندرج در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش این‌گونه آمده است: «تنوع‌بخشی در ارائه خدمات آموزشی و فرصت‌های تربیتی متناسب با مصالح جامعه، نیازها و علایق دانش‌آموزان در راستای شکوفایی استعدادهای آن‌ها.»

مضمون اصلی دوم که در کدگذاری احصا شد، مضمون پشتیبان کتاب بود. این مضمون مقوله‌هایی همچون حمایت مدیران، پشتیبانی سخت‌افزاری و نرم‌افزاری و آموزش و توانمندسازی را در بردارد. درحقیقت، این مضمون ناظر به ابعادی است که می‌تواند در نقش پشتیبان به پدیده اصلی (اجرای کتاب کار) کمک کند. حمایت مدیران مدارس از درس تربیت‌بدنی به صورت عام و از کتاب کار تربیت‌بدنی به صورت خاص مسیر تعامل و ارتباط با اولیا را هموارتر خواهد کرد. از طرفی، حمایت مدیران استان‌ها و مناطق در پیگیری و ارسال به موقع کتاب‌های کار، بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های مرتبط با آن به مدارس می‌تواند تسهیلگر فرایندهای اجرایی و پشتیبانی از این امر مهم باشد. پشتیبانی سخت‌افزاری و نرم‌افزاری ناظر به این مسئله است که تولید این کتاب کار بهتر است به صورت چندرسانه‌ای باشد و هم‌زمان محتوای آموزشی و توجیهی برای معلمان و دانش‌آموزان نیز مهیا شود. در تدوین کتاب بهتر است از رمزینه‌های سریع پاسخ استفاده شود؛ همان‌طور که در سایر کتب درسی بر استفاده از این رمزینه‌های سریع پاسخ برای بهره‌وری بیشتر در استفاده دانش‌آموزان تلاش می‌شود. میچالسکای (۲۰۲۱) معتقد است، کلاس‌ها باید با چالش‌های دنیای امروز به‌ویژه تحولات سریع فناوری تغییر کند؛ بنابراین سطح یادگیری دانش‌آموزان باید از سطح حفظ به سطوح بالاتر مانند نقد و ارزیابی و خلق و آفرینش منتهی شود (میچالسکای^۱، ۲۰۲۱، ۶۰۵). منویات ایشان با یافته‌های تحقیق حاضر که بر پشتیبانی نرم‌افزاری از کتاب کار در قالب رمزینه‌های سریع پاسخ^۲ در کنار تکالیف و تمارین تأکید شده بود، همسوست. از آنجاکه مکان اجرای محتوای کتاب کار محیط منزل دانش‌آموز است، والدین آن‌ها نقش ناظر، داور، کنترل‌کننده و هدایتگری ایفا می‌کنند. یافته‌های این بخش با نتایج مطالعات وبستر و همکاران (۲۰۲۱)، کای و وانگ (۲۰۲۰)، رودز و همکاران (۲۰۲۰)، لنه و همکاران (۲۰۲۰)، مک‌ویلیانر و همکاران (۲۰۲۰) و براون و همکاران (۲۰۱۶) همسوست؛ بنابراین ایمنی و بهداشت

1. Michalsky
2. QR Codes

محیط اجرا و منزل درگرو توجیه و آموزش والدین دانش‌آموزان خواهد بود؛ از این‌رو مهیا کردن محتوای آموزشی و توجیهی برای والدین و دانش‌آموزان و مشخص کردن شرح وظایف اولیا، دانش‌آموز و معلم در این راستا از جمله اقدامات ضروری است. در این بین، آموزش معلمان و آموزگاران نقش کلیدی ایفا می‌کند؛ چراکه معلمان باید توجیه شوند که کتاب کار تربیت‌بدنی نقش پشتیبان برای آن‌ها دارد و نه تنها باعث کم‌رنگ‌تر شدن نقش آن‌ها نمی‌شود، بلکه نقش مکمل و پشتیبان آن‌ها را نیز ایفا می‌کند و یاری‌رسان آن‌ها در اجرای محتوای برنامه درسی خواهد بود. لازمه این امر برگزاری کلاس‌های آموزشی، توجیهی و ضمن‌خدمت برای معلمان تربیت‌بدنی و آموزگاران پایه است تا توانمندی لازم در اجرای کتاب کار تربیت‌بدنی را کسب کنند. همچنین ضروری است، مدیران و کارکنان مدرسه درباره لزوم استفاده و جدیت کار توجیه شوند که این کتاب کار از ضمانت اجرایی لازم برخوردار شود. از دیگر موارد مهم، توجیه‌بودن سرگروه‌های آموزشی و ارائه آموزش لازم به آن‌هاست. سرگروه‌های آموزشی نقش مهمی در ایجاد میل، رغبت و انگیزه در معلمان، ارزیابی و آگاهی‌بخشی و در کل نقش حمایتی و تأثیرگذار بر معلمان دارند (ترک‌زاده و همکاران، ۲۰۱۳، ۱۱۵)؛ پس برگزاری جلسات توجیهی و آموزشی برای سرگروه‌های آموزشی به‌عنوان بازوان اصلی این پروژه ضروری به نظر می‌رسد.

سومین مضمون، تولید کتاب کار بود که در بردارنده مقوله‌های تیم تولیدکننده، انتظارات و اصول اسناد تحولی، اصول برنامه‌ریزی درسی، تناسب با اقتضات اجرایی، ویژگی‌های محتوایی، ویژگی‌های فنی و محتوای کتاب است. یکی از مقوله‌های این بخش، تیم تولیدکننده است. کتاب کار باید حاصل مشارکت جمعی و تضارب اندیشه گروهی از مؤلفان با تخصص‌های موضوعی، طراحی آموزشی، تکنولوژی آموزشی، برنامه‌ریزی درسی، تعلیم و تربیت اسلامی، روان‌شناسی تربیتی، ادبیات کودک و نوجوان، کارشناس هنری، معلم مجرب و... باشد. بدیهی است، نمی‌توان انتظار داشت تمام ویژگی‌های مدنظر در یکایک مؤلفان به‌صورت کامل وجود داشته باشد، اما ضرورت دارد هر یک از اعضا به تناسب وظیفه خود در رشته تخصصی در تیم تألیف، توانایی ایفای نقش خود را داشته باشند و زمینه تحقق ویژگی‌ها و استانداردهای کتاب را فراهم کنند. دومین مقوله، انتظارات و اصول اسناد تحولی است. توجه به این مقوله باید هم در مرحله طراحی برنامه درسی و هم در مرحله تولید و اجرا مدنظر قرار گیرد. مقوله دیگر، اصول برنامه‌ریزی درسی است. در این مقوله نیاز است که مؤلفان کتاب به چند اصل مهم از جمله بهره‌مندی از رویکرد سه‌وجهی برنامه درسی در تولید کتاب، بهره‌گیری از آموزش تلفیقی و تناسب با نیازها، علایق و ویژگی‌های رشدی دانش‌آموزان توجه کنند. اقتضات اجرایی نیز یکی از بخش‌های مهم است؛ چراکه تولید کتابی که با وضعیت اجرا فاصله داشته باشد، در عمل آن را با شکست مواجه

خواهد کرد. ویژگی‌های محتوایی کتاب یکی از مقوله‌های مهم در بخش تولید کتاب محسوب می‌شود. دانش‌آموزان از کلاسی لذت می‌برند که نیازهای آنان در آن برآورده می‌شود؛ به‌ویژه اگر دانش‌آموزان خودشان این نیازها را اعلام کنند (اسمیت و پیپره^۱، ۲۰۰۹، ۲۰۹)؛ بنابراین شناخت علایق، توانایی‌ها و نیازهای دانش‌آموزان در تنظیم محتوا و طرح درس می‌تواند کمک زیادی به معلم کند. منظور از محتوا، یادگیری آن دسته از مفاهیم و مهارت‌ها و ارزش‌های اساسی است که با اهداف برنامه همسوست. محتوای کتاب کار باید از انعطاف لازم برخوردار باشد و اقتضائات بومی استان‌ها را نیز مدنظر قرار دهد. آخرین مقوله این بخش، محتوای کتاب کار بود. وانگ و همکاران^۲ (۲۰۱۹) به طراحی تکالیف نوشتاری خود براساس سه سطح شناختی تکالیف توصیفی، تکالیف ارتباطی و تکالیف استدلالی اقدام کردند که شامل ۳۷ تکالیف توصیفی، ۱۸ تکالیف ارتباطی و ۱۴ کار استدلالی در کتاب کار بود. شناخت علایق، توانایی‌ها و نیازهای دانش‌آموزان در تنظیم محتوا و طرح درس می‌تواند کمک زیادی به معلم کند. وانگ و همکاران (۲۰۱۹) معتقدند که نباید از ابعاد اجتماعی و ارزشی درس تربیت‌بدنی غافل شویم. به باور آن‌ها، برنامه‌های آموزشی تهیه‌شده توسط معلمان تربیت‌بدنی باید منعکس‌کننده رویکردی ارزش‌مدار و شامل رفتارهایی مانند اجتماعی‌شدن، تعامل، ارتباطات تیمی، حل مشکل و همکاری باشد. از دیدگاه متخصصان، عوامل آمادگی جسمانی، مهارت‌های بنیادین حرکتی، بخش دانشی و اهداف عاطفی از برنامه درس تربیت‌بدنی می‌توانند در کتاب کار تنظیم شوند. مرکز خدمات توسعه حرفه‌ای معلمان^۳ در کشور آلمان اولین بار کتاب کار با عنوان *تکالیف تربیت‌بدنی*، هر روز فعال را منتشر کرد. در مقدمه این کتاب جذاب، سخنی با اولیا آورده شده و به تبیین فواید سواد بدنی پرداخته است. در ادامه راهنمای سطوح مختلف تمرین‌ها و تکالیف ارائه شده است. محتوای این کتاب شامل تمرین‌ها و تکالیف قابل اجرا در خانه با موضوعات بازی، دو، فعالیت‌های ریتمیک، ژیمناستیک و فعالیت‌های ماجراجویانه است که دربرگیرنده کاربرگ‌ها و فرم‌های ثبت رکوردها و فعالیت‌ها به صورت هفتگی است. تولینتنو و تاکوبانزا^۴ (۲۰۲۰) در پژوهش خود به ارزیابی کتاب کار طراحی‌شده برای دانش‌آموزان پایه نهم پرداختند. کتاب کار مذکور بیشتر متمرکز بر بخش آمادگی-جسمانی و برنامه‌ریزی تمرین‌های پایه حرکتی بود که با یافته‌های پژوهش حاضر همسوست. آلدجاف و آیوازو (۲۰۱۱) به تشریح راهنمای ایجاد و استفاده از کتاب کار تربیت‌بدنی پرداختند. این کتاب

1. Smith & Pierre
2. Wang
3. Professional Development Service for Teachers (PDST)
4. Tolentino & Tacubanza

شامل وظایف، سؤالات و تکالیف مربوط به محتوای تدریس‌شده در کلاس بود. محتوای کتاب شامل پنج جزء اصلی بود که برای افزایش یادگیری شناختی دانش‌آموزان، انگیزه برای فعالیت بدنی و مسئولیت در قبال یادگیری خود طراحی شده است. اجزای اصلی کتاب شامل طرح کلی برنامه درسی، فرصت‌های یادگیری فعال، تکالیف درسی، منابع دانشی و یادآوری برای درس بعدی بود. مضمون چهارم، تمهیدات اجرایی برای اجرای کتاب کار بود. این تمهیدات شامل مقوله‌های منابع اجرایی، اشاعه و ترویج، زیرساخت‌های اجرایی، مشارکت و همراهی، مدیریت زمان و ساختار و سازمان‌دهی بود. بدیهی است، منابع انسانی و مالی یکی از موضوعات مهم در راستای پیاده‌سازی این بخش از برنامه است. در کنار این موضوع، بحث اشاعه و ترویج کتاب کار از بسترهای مختلف سازمانی و رسانه‌های رسمی و شبکه‌های اجتماعی می‌تواند نقش مهمی در آگاه‌سازی و توجیه ذی‌نفعان اصلی داشته باشد؛ بنابراین درک ضرورت و کارکردهای حاصل از کتاب کار می‌تواند زمینه‌سازی همکاری و مشارکت آن‌ها را به همراه داشته باشد. هر یک از آن‌ها در اجرای کتاب کار نقش‌های سازنده‌ای می‌توانند داشته باشند. معلمان در نقش تسهیلگر و هدایتگر، خانواده‌ها در نقش ترغیب‌کننده، پشتیبان و حمایتگر روانی و عاطفی، مدیران مدارس در نقش حمایتگر و پشتیبانی‌کننده و سرگروه‌های آموزشی در نقش هدایتگری معلمان مؤثر خواهند بود. اگر تمام این اقدامات پیش‌بینی شود اما در زمان مدنظر خود انجام نشود، پروژه ممکن است با مشکل و شکست مواجه شود؛ بنابراین باید با انجام برنامه‌ریزی دقیق زمانی و سازمان‌دهی مناسب برای دستیابی به اهداف گام برداشت؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود، دبیرخانه‌ای برای راهبری این پروژه شکل بگیرد و کمیته‌هایی با عناوین کمیته نظارت و ارزشیابی، کمیته پژوهشی و کمیته اجرایی تشکیل شود و با هماهنگی دبیرخانه راهبری، مأموریت‌ها و اقدامات لازم را انجام دهند.

باید در مقوله کتاب کار دقت کرد. اگر تولید کتاب کار خارج از اصول و قواعد مطرح‌شده در یافته‌های این پژوهش باشد، ممکن است به مقاومت معلمان، خانواده‌ها و دانش‌آموزان در اجرا منجر شود و اجرانشدن صحیح آن باعث هدررفتن منابع و اتلاف وقت و انرژی خواهد شد. واترتوت^۱ (۲۰۱۱) در این زمینه معتقد است، تکالیف کتاب کار فرصتی دیگر به دانش‌آموزان می‌دهد تا به‌واسطه ارزشیابی مستمری که توسط معلمان، والدین یا خودشان انجام می‌شود، محتوای جدید بیاموزند. این شکل از ارزشیابی بخشی جدایی‌ناپذیر از روند یادگیری است: «این به ارزش تکالیف برای نمره مربوط نیست؛ بلکه ارزش تکالیف برای یادگیری است»؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود در مرحله اول، این پروژه به‌صورت

1. Vatterott

مقدماتی در چند استان و منطقه اجرا شود تا موانع و مشکلات حین اجرا با تعمیق بیشتری شناسایی شود و میزان بهره‌وری آن نیز به‌دقت بررسی شود.

تشکر و قدردانی

از همه مدیران و کارشناسان دفتر تربیت‌بدنی و فعالیت‌های ورزشی وزارت آموزش و پرورش، دفتر تألیف کتاب‌های درسی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، اساتید دانشگاه، سرگروه‌های آموزشی و معلمان تربیت‌بدنی که در انجام این پژوهش ما را یاری کردند، تقدیر و تشکر می‌شود.

منابع

1. Aljadef-Abergel, E., & Ayvazo, S. (2011). Workbooks in physical education: A guide to their creation and use. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 82(1), 23-27.
2. Association, N. W. C. P. E. (2014). *World-wide survey of school physical education*. Paris: UNESCO Publishing.
3. Braun, V., & Clarke, V. (2022). Conceptual and design thinking for thematic analysis. *Qualitative Psychology*, 9(1), 3.
4. Cai, R., & Wang, Q. (2020). A six-step online teaching method based on protocol-guided learning during the COVID-19 epidemic: A case study of the first middle school teaching practice in Changyuan city, Henan province, China. *Henan Province, China*, 4(2), 529-534.
5. Donnelly, F. C., Mueller, S. S., & Gallahue, D. L. (2016). *Developmental physical education for all children: theory into practice*. Champaign: Human Kinetics.
6. Duncan, S., McPhee, J. C., Schluter, P. J., Zinn, C., Smith, R., & Schofield, G. (2011). Efficacy of a compulsory homework programme for increasing physical activity and healthy eating in children: The healthy homework pilot study. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 8(1), 1-10.
7. Gallahue, D. L., & Donnelly, F. C. (2007). *Developmental physical education for all children*. Champaign: Human Kinetics.
8. Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (2017). *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. London: Routledge.
9. Haag, H. (2008). *The future of school sport (physical education) in today's world: Scientific concepts for practical innovations*. Berlin: Logos-Verlag.
10. Hattie, J. (2020). Visible Learning effect sizes when schools are closed: What matters and what does not. *Corwin Connect*, 14.
11. Hertz, M. B. (2012). The flipped classroom: Pro and con. *States News Service*, July, 10(2012), 1-3.

12. Horowitz, M., Shilts, M. K., & Townsend, M. S. (2004). EatFit: A goal-oriented intervention that challenges adolescents to improve their eating and fitness choices. *Journal of Nutrition Education and Behavior*, 36(1), 43-44.
13. Kohn, A. (2006). Abusing research: The study of homework and other examples. *Phi Delta Kappan*, 88(1), 9-22.
14. Lane, C., Reno, K., Predy, M., Carson, V., Wright, C., Morton, K., & Naylor, P. (2020). A real world feasibility trial of the PLAYshop: an intervention to facilitate parent engagement in developing their child's physical literacy. Available at: <https://assets.researchsquare.com/files/rs-23520/v1/4241cacf-4437-40f3-995a-c42da277b195.pdf?c=1631833324>.
15. Maxwell, J. A. (2012). *Qualitative research design: An interactive approach*. London: Sage Publications.
16. McWilliams, S. R., Bulger, S., Keath, A., & Elliott, E. (2020). The fit family challenge: A county-wide, web-based physical activity initiative. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 91(3), 35-39.
17. Michalsky, T. (2021). Integrating video analysis of teacher and student behaviors to promote Preservice teachers' teaching meta-strategic knowledge. *Metacognition and Learning*, 16(3), 595-622.
18. Moss, C. M., & Brookhart, S. M. (2012). *Learning targets: Helping students aim for understanding in today's lesson*. Australia: Hawker Broanlow Publishing.
19. Rhodes, R. E., Guerrero, M. D., Vanderloo, L. M., Barbeau, K., Birken, C. S., Chaput, J.-P., ..., & Mâsse, L. C. (2020). Development of a consensus statement on the role of the family in the physical activity, sedentary, and sleep behaviours of children and youth. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 17(1), 1-31.
20. Saldaña, J. (2014). Coding and analysis strategies. In *The Oxford handbook of qualitative research* (pp. 581-605). Oxford: Oxford University Press.
21. Smith, M., & Madden, M. (2014). Middle school students' reactions to the implementation of active homework in physical education. *Global Journal of Health & Physical Education Pedagogy*, 3(2), 121-136.
22. Smith, M. A., & St Pierre, P. E. (2009). Secondary students' perceptions of enjoyment in physical education: An American and English perspective. *Physical Educator*, 66(4), 209.
23. Strauss Anselm, L., & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks: Sage.
24. Ten Velde, G., Lubrecht, J., Arayess, L., van Loo, C., Hesselink, M., Reijnders, D., & Vreugdenhil, A. (2021). Physical activity behaviour and screen time in Dutch children during the COVID-19 pandemic: Pre-, during-and post-school closures. *Pediatric Obesity*, 16(9), e12779.
25. Tolentino, J. C. G., & Tacubanza, H. A. (2020). Towards the development of a workbook in Fitness Testing and Basic Exercise Programming. *Asia Pacific Journal of Multidisciplinary Research*, 8(4), 107-118

26. Torkzadeh, J., Norozi, N., & Imani, H. (2013). Shiraz instructional supervisor's self-assessment of their supervisory performance as compared to teacher's assessment based on Oliva and Pawla's model of instructional supervision, *Journal of Curriculum Research*, 2(1), 91-120.
27. Vahdani, M., Rezasoltani, N., & Jafari, M. (2021). Designing of a pedagogical model to implementation the goals of the physical education curriculum of schools during the Covid-19 pandemic. *Research on Educational Sport*, 9(22), 14-46. (Persian)
28. Vatterott, C. (2011). Making Homework Central to Learning. *Educational Leadership*, 69(3), 60-64.
29. Wang, W., Tang, J., & Wei, F. (2020). Updated understanding of the outbreak of 2019 novel coronavirus (2019-nCoV) in Wuhan, China. *Journal of medical virology*, 92(4), 441-447.
30. Webster, C. A., D'Agostino, E., Urtel, M., McMullen, J., Culp, B., Loiacono, C. A. E., & Killian, C. (2021). Physical education in the COVID era: Considerations for online program delivery using the comprehensive school physical activity program framework. *Journal of Teaching in Physical Education*, 40(2), 327-336.
31. Wolcott, H. F. (2005). *The art of fieldwork*. Maryland: Rowman Altamira Publishing.
32. Zhu, X., Chen, A., Ennis, C., Sun, H., Hopple, C., Bonello, M., Bae, M., & Kim, S. (2009). Situational interest, cognitive engagement, and achievement in physical education. *Contemporary Educational Psychology*, 34(3), 221-229.

ارجاع دهی

سلطانی، رضا سلطانی؛ عزیزیان کهن، نسرين، وحدانی، محسن. (۱۴۰۲). امکان‌سنجی اضافه‌شدن کتاب کار دانش‌آموز در بسته‌های تربیت و یادگیری برنامه درسی تربیت‌بدنی. *پژوهش در ورزش تربیتی*، ۱۱ (۳۰): ۱۹۳-۲۱۸.
شناسه دیجیتال: 10.22089/RES.2022.13127.2285

Rezasoltani, N; Azizian Kohan, N; Vahdani, M. (2023). Feasibility of Adding a Student Workbook in Learning Packages for Physical Education Curriculum. *Research on Educational Sport*, 11 (30): 193-218. (Persian).
DOI: 10.22089/RES.2022.13127.2285

